

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
креативного менеджменту і дизайну
Протокол № 11 від 26.08.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ РИСУНОК ТА ЖИВОПИС
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань

В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Спеціальність

В2 Дизайн

Освітній рівень

перший (бакалаврський)

Освітня програма

«Дизайн»

Статус дисципліни

обов'язкова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Розробники:
доцент

Володимир НОСАНЬ

викладач

Марина МАНДРИКОВА

Завідувач кафедри
креативного менеджменту
і дизайну

Тетяна БЛИЗНЮК

Гарант програми

Денис БОРИСЕНКО

Харків

2025

ВСТУП

«Концептуальний рисунок та живопис» – це важлива дисципліна для виховання сучасних митців. Вона потрібна для формування відповідного теперішнім тенденціям творчого мислення. Концептуальний рисунок та живопис відіграють ключову роль у тренуванні навичок, необхідних для вивчення, розуміння та творення образів сучасного світу. В результаті творчого процесу виникає нова естетично-образна якість цілісного художнього твору.

Для дизайнерів концептуальний рисунок і живопис є невід’ємною частиною художнього розвитку, вмінням органічно поєднувати різні види мистецтва, класичні техніки із сучасними технологіями, традиційні рішення з новаторським баченням. Його можна розглядати як певну взаємодію культур, як систему інформації щодо різних видів мистецтв, погоджених спільністю ідейного задуму та стилістичною єдністю. В основі дисципліни лежить досвід поколінь класичного мистецтва, орієнтований на переосмислення та трансформацію фундаментальних метафізичних засад формотворення. Концептуальний рисунок та живопис вчать пошуку новітніх композиційних рішень з використанням законів перспективи та знань анатомії тіла людини, виразних засобів мистецтва: кольору, тону, лінії, плями, фактури; просторових завдань, точної передачі оточуючого середовища, творчої стилізації та трансформації об’єктів для створення художнього образу. Для правильного творчого процесу застосовується послідовність та конструктивно-аналітичний підхід. Концептуальний рисунок і живопис – це своєрідна площа для випробувань з опорою на традиції реалістичної школи.

Мета курсу є формування у здобувачів художньо-образного мислення, розвиток окоміру, відчуття пропорцій, гармонії та композиції. Через практичні вправи з різних графічних та живописних матеріалів, здобувачі опанують техніки створення начерків, ескізів, етюдів та більш завершених робіт. Це дозволить їм не тільки покращити власну виконавську майстерність, а й

поглибити розуміння законів візуального сприйняття, що є критично важливим для будь-якого візуального комунікатора.

Завдання навчальної дисципліни:

навчання методиці послідовного ведення роботи (від ескізу до форматної роботи) , вивчення основних принципів лінійного та тонального рисунка;

опанування теоретичних основ академічної грамоти (закони перспективи, світлотіні, кольорознавства);

формування практичних навичок роботи з різними художніми матеріалами;

вивчення методів конструктивного аналізу форми предметів та їх просторового розміщення;

розвиток колористичного бачення в композиції;

Об'єктом вивчення є натурні студійні постановки, як жива інформація про колір та форму.

Предметом навчальної дисципліни є виявлення композиційної цілісності та рівноваги в натурних постановках.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН7	СК1, СК2
РН8	СК1, СК6
РН11	СК3
РН18	СК9

де, РН7. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.

РН8. Оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну концепцію.

РН11. Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.

РН18. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну.

СК1. Здатність застосовувати сучасні методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну.

СК2. Здатність здійснювати формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну

СК3. Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну.

СК6. Здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).

СК9. Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями).

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. РИСУНОК

Тема 1. Рисунок фігури екорше Гудона (1 положення)

Основна увага приділяється точній лінійній та конструктивній побудові з урахуванням перспективи та пропорцій. Моделювання об'єму за допомогою світлотіні. Дотримання законів перспективи та принципів співвідношення частин до цілого.

Тема 2. Рисунок фігури екорше Гудона (2 положення)

Основна увага приділяється точній лінійній та конструктивній побудові з урахуванням перспективи та пропорцій. Моделювання об'єму за допомогою світлотіні. Дотримання законів перспективи та принципів співвідношення частин до цілого.

Тема 3. Рисунок гіпсової фігури Дорифора (списеносець)

Формування навичок компоновання та конструктивно побудувати фігуру людини. Аналіз складної форми шляхом їх розкладання на прості геометричні складові. Виявлення пропорційних співвідношень між різними деталями фігури. Початкове тональне опрацювання гіпсової фігури з передачею об'єму, просторової глибини та плановості за допомогою базових закономірностей

розподілу світлотіні.

Тема 4. Рисунок фігури натурника з опорою на одну ногу

Закріплення комплексних навичок лінійно-конструктивної побудови фігури людини, тонального моделювання та передачі різноманітних матеріалів у рисуванні фігури. Аналіз складної форми та вивчення анатомічних особливостей фігури людини, виявлення характерних особливостей в рисунку, виявлення пропорційних співвідношень. Початкове тональне опрацювання фігури з передачею об'єму, просторової глибини та плановості за допомогою базових закономірностей розподілу світлотіні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЖИВОПИС

Тема 5. Одягнена напівфігура

Вивчення принципів роботи з теплою або холодною колірною гамою, її емоційного та просторового впливу на портрет. Завдання полягає у передачі об'єму та простору за допомогою переходів у межах теплої або холодної гами, а також у створенні єдиного колориту та гармонійного колірної рішення в портреті.

Тема 6. Фігура натурника з опорою на одну ногу

Опанування принципів роботи з холодною та теплою колірною гамою, її просторових та емоційних властивостей. Мета - досягти відчуття глибини та простору через використання холодних та теплих відтінків у написанні фігури натурника. Формування розуміння холодної та теплої палітри та вміння створювати візуальні ефекти за допомогою холодного та теплого колориту в зображенні портрету.

Перелік практичних занять /завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
------------------------------	-------

Тема 1.	Рисунок фігури екорше Гудона (1 положення)
Тема 2.	Рисунок фігури екорше Гудона (2 положення)
Тема 3.	Рисунок гіпсової фігури Дорифора (списеносець)
Тема 4.	Рисунок фігури натурника з опорою на одну ногу
Тема 5.	Одягнена напівфігура
Тема 6.	Фігура натурника з опорою на одну ногу

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3.

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1-2.	Розвиток навичок побудови фігури на площині.
Тема 3-5.	Опанування та дослідження рисунку, як графічної композиції з творчим змістом. Закріплення знань про закони перспективи та розподілу тону на площині.
Тема 6.	Вдосконалення навичок основам живопису, пластичних рішень та поняття тепло-холодної гамми.

Кількість годин лекційних, та практичних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція-візуалізація (Тема 1-3, 5, 6), проблемна лекція (Тема 5).

Наочні (демонстрація (Тема 1-6)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 6)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти складати залік – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового заліку. Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час заліку – 100 балів. Мінімальна сума, за якою залік вважається складеним – 60 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: компетентісно-орієнтоване завдання за темами (50 балів), модульні контрольні роботи (30 балів), експрес-тести (20 балів).

Семестровий контроль: Залік

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Рекомендована література

Основна

1. Наталуха І., Носань В., Пластична анатомія для дизайнерів. Навчально-наочний посібник. Харків: ХДАДМ, 2024.
2. Джахирул Амін. Анатомія для художників. Наочний посібник із зображення людського тіла. Видавництво ArtHuss 304 стор. 2022р.
3. Сенін В. П., Рисунок голови. Навчально-наочний посібник. Харків: ХДАДМ, 2025.
4. Погорєлов В, Хоменко О., Носань В., Сердюк О., Ногін Р., Жердев В. Творчий рисунок. Навчально-наочний посібник. Харків: ХДАДМ, 2020.
5. Жердев В. “Академічний рисунок” Навчально-наочний посібник. Харків: ХДАДМ, 2021.

Додаткова

1. Гарньє Шарлотта, Ренн Марі-Мод. *Колір. Зрозуміти, відчувати, створювати*. Київ : ArtHuss, 2023. 240 с.
2. Т. Blyznyuk, М. Mandrykova, О. Maistrenko // [Електронний ресурс].
Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. - Вип. 91. - Т. 1. - С. 122-127.

Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/37952>

Інформаційні ресурси

1. Repository Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics/
Навчально-науковий інститут менеджменту і маркетингу/Кафедра
креативного менеджменту та дизайну: Звіти з виставок, Звіт за
результатами проведення пленеру-практикуму у форматі .pdf .

Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/36875>

2. Побудова геометричного натюрморту олівцем (частина 1). Режим
доступу: <https://youtu.be/wjLiGzEXSRM?feature=shared>